

ISTORIA CONSUMULUI DE ALCOOL ȘI A INCRIMINĂRII FAPTELOR SĂVÂRȘITE ÎN STARE DE EBRIETATE

Constantin BUJOR

Doctorand, Universitatea Liberă Internațională din Moldova,
Chișinău, Republica Moldova
e-mail: bujorconstantin8@gmail.com
<https://orcid.org/0000000191800457>

Alexandru MARIȚ

Doctor în drept, profesor universitar,
Universitatea de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”,
Chișinău, Republica Moldova
e-mail: alexmarit123@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-3198-8398>

Dimensiunile pe care le atinge alcoolismul în societatea umană contemporană sunt de-a dreptul alarmante. Nimic nu se răspândește mai repede ca viciul consumului de alcool, narcomania și toxicomania. Acestea reprezintă o problemă socială pentru societatea modernă. Pe de o parte, alcoolicii, narcomanii sunt gata oricând să comită fapte antisociale, consumul de alcool și drogurile fiind una din cauzele majore ale criminalității, iar pe de altă parte ele produc degenerescență, copiii alcoolicilor și a narcomanilor foarte frecvent devin și ei infractori sau degenerați din punct de vedere fizic și intelectual. Încercarea de a defini alcoolismul a fost marcată aproape în permanență de incertitudini, conflicte și ambiguități, definițiile folosite reflectând ideile culturale, religioase sau științifice ale momentului. Multiple definiții ale alcoolismului au reprezentat o barieră în comunicarea dintre medici și cercetători și a împiedicat un diagnostic de acuratețe. Deși, elementele de bază ale conceptului de alcoolism au fost descrise încă din antichitate, de pe timpul lui Hippocrates, până în sec. al XIX-lea, metodele științifice nu au fost aplicate în studiul acestui fenomen. Folosirea spitalelor de psihiatrie ca loc de tratament pentru alcoolici, dezvoltarea mișcării de sănătate publică și promovarea conceptului de boală în alcoolism, au încurajat cercetările în domeniul alcoolismului.

Cuvinte-cheie: alcoolism, narcomanie, toxicomanie, patologie, tulburare mentală.

HISTORY OF ALCOHOL USE AND CRIMINALIZATION OF ACTS COMMITTED UNDER ITS INFLUENCE

The scale of alcoholism in contemporary human society is alarming. Nothing spreads faster than the habit of alcohol, drug addiction and taxonomy. It is a social problem for modern society. On the one hand, alcoholics and drug addicts are always ready to commit antisocial acts, alcohol and drug use being one of the major causes of crime, and on the other hand they cause degeneration, children of alcoholics and drug addicts often become criminals. or degenerate physically and intellectually. The attempt to define alcoholism has been almost permanently marked by uncertainties, conflicts and ambiguities, the definitions used reflecting the cultural, religious or scientific ideas of the moment. Multiple definitions of alcoholism accounted for a barrier in communication between clinicians and researchers and prevented a diagnosis of accuracy. Although

the basics of the concept of alcoholism have been described since antiquity, from Hippocrates, to the century. The XIX, the scientific methods were not applied in its study. The use of psychiatric hospitals as a treatment for alcoholics, the development of public health movement and promoting the concept of illness in alcoholism, encouraged research in alcoholism.

Keywords: alcoholism, drug addiction, addiction, pathology, mental disorder.

ANTÉCÉDENTS DE CONSOMMATION D'ALCOOL ET CRIMINALISATION DES ACTES COMMIS EN ÉTAT D'ÉBRIÉTÉ

L'ampleur de l'alcoolisme dans la société humaine contemporaine est alarmante. Rien ne se propage plus vite que l'habitude de l'alcool, de la toxicomanie et de la taxonomie. C'est un problème social pour la société moderne. D'une part, les alcooliques et les toxicomanes sont toujours prêts à commettre des actes antisociaux, la consommation d'alcool et de drogues étant l'une des principales causes de criminalité, et d'autre part, ils provoquent la dégénérescence, les enfants d'alcooliques et de toxicomanes deviennent souvent des criminels. ou dégénérer physiquement et intellectuellement. La tentative de définir l'alcoolisme a été presque définitivement marquée par des incertitudes, des conflits et des ambiguïtés, les définitions utilisées reflétant les idées culturelles, religieuses ou scientifiques du moment. Plusieurs définitions d'alcoolisme ont représenté une barrière dans la communication entre cliniciens et chercheurs et empêchent un diagnostic de précision. Bien que les bases du concept d'alcoolisme aient été décrites depuis l'Antiquité, des Hippocrates, au siècle. Le XIX, les méthodes scientifiques n'ont pas été appliquées dans son étude. L'utilisation d'hôpitaux psychiatriques comme traitement des alcooliques, le développement du mouvement de la santé publique et la promotion du concept de maladie dans l'alcoolisme, encouragé la recherche dans l'alcoolisme.

Mots-clés: alcoolisme, addiction, toxicomanie, pathologie, trouble mental.

ИСТОРИЯ УПОТРЕБЛЕНИЯ АЛКОГОЛЯ И РЕГЛАМЕНТИРОВАНИЕ КРИМИНАЛИЗАЦИИ ДЕЯНИЙ, СОВЕРШЕННЫХ В СОСТОЯНИИ АЛКОГОЛЬНОГО ОПЬЯНЕНИЯ

Масштабы алкоголизма в современном обществе вызывают тревогу. Ничто не распространяется так быстро, как привычка к алкоголю, наркомания и таксикомания. Это социальная проблема современного общества. С одной стороны, алкоголики и наркоманы всегда готовы к антиобщественным действиям, употребление алкоголя и наркотиков являясь одной из основных причин преступности, а с другой - они вызывают дегенерацию, дети алкоголиков и наркоманов часто становятся преступниками, деградируют физически и интеллектуально. Попытка определить алкоголизм почти всегда отмечена неопределенностями, конфликтами и неоднозначными возможностями, определениями и отражают культурные, религиозные или научные идеи времени. Многочисленные определения алкоголизма становились барьером в связях между врачами и исследователями, а также и препятствием для определения точного диагноза. Хотя основы концепции алкоголизма были описаны еще в древности, со времен Гиппократа до XIX века, научные методы не применялись в исследовании этого феномена. Использование психиатрических больниц для лечения алкоголиков, развитие движения общественного здравоохранения и содействие концепции болезни алкоголизмом способствовали исследованиям в данной сфере.

Ключевые слова: алкоголизм, наркомания, токсикомания, патология, психическое расстройство.

Introducere

În prezentul articol, vom face o scurtă incursiune în istoria consumului de alcool, în interesul aflării a ceea ce a atras oamenii înspre consumul de alcool, și a momentelor-cheie în care autoritățile naționale au

considerat că trebuie să intervină pentru a reglementa consumul abuziv de alcool (și nu, desigur, pe cel în limite firești). Vom lăsa pentru o analiză separată (secțiunea II.1. din lucrarea noastră), istoria reglementării faptelor ilicite săvârșite în stare de ebrietate (sub influența alcoolului sau a altor substanțe psiho-

trope, fie ele droguri, sau consumul abuziv de medicamente).

Este imposibil de spus cu certitudine când omul pentru prima dată a consumat alcool. Cu siguranță, într-o epocă îndepărtată, s-a observat că fermentarea strugurilor dă un lichid plăcut, atât pentru gustul cât și pentru efectul său euforic. Consumul de alcool este atestat, pentru prima dată, prin documente arheologice și ecleziastice cu cca 12.000 de ani în urmă. Este amintit și în scrierile lui Homer, Herodot, Aristofan și Platon. În timpurile biblice, după cum găsim în “Vechiul Testament”, vinul era folosit în mod curent în alimentația oamenilor. Identificarea substanței chimice și proprietățile sale a fost făcută de arabi, iar cuvântul “alcool” este de origine arabă. În Babilon, consumul de alcool consta în bauturi alcoolice “slabe” și se condamna beția (ca formă exagerată a consumului de alcool), dar nu și consumul cumpătat de alcool. Marele lider militar Gînghis-Han recomandă soldaților să nu bea mai mult de o dată pe săptămână, deși ideal ar fi să nu bea deloc ceea ce, recunoaștea el, “ar fi să cer imposibilul”.

Răspândirea vinurilor în Europa în regiunile propice culturii de viță de vie, poate avea la origine extinderea Imperiului Roman, pentru că romanii, ca și grecii, cultivau din abundență vița de vie și consumau mult vin. Se pare, probabil, că în drumul lor spre Nord, romanii au transportat vinul cu ei, inițiind astfel populațiile autohtone în consumul acestora din cultura viticolă. Se cunosc din antichitate și alte surse de alcool, de exemplu, hidromelul obținut prin fermentarea mierii. Pornind din Evul mediu, consumul de bere și cidru era în creștere din ce în ce mai mult. Băuturile alcoolice apar după anul 800 e.n., când în Anglia se inventează alambicul (aparatură folosită la distilare), însă consumul nu a devenit o activitate curentă decât după mai multe secole.

Materiale utilizate și metode aplicate. La elaborarea prezentei lucrări au fost studiat și utilizat cadrul normativ istoric, regional și național ce asigură pro-

tecția juridică a persoanelor cu devianță alcoolică, toxicomania în materie de istorie a dreptului, drept penal, medicină legală, psihologie și criminologie. Au fost folosite metodele: istorică, comparativă, logică, a analizei și sintezei, sistemică.

Rezultate obținute și discuții

În timpurile biblice, vinul a făcut parte din elementele jertfelor Mozaice: „...iar vin pentru jertfa de băutură la arderea de tot sau la jertfa să aduceți un sfert de hin de fiecare miel ...și să faceți o jertfă de băutură de o treime de hin de vin...”. Lui Aaron și preotesei le-a fost cerută abstenența: “Tu și fiii tăi împreună cu tine, să nu bei vin, nici băutură amețitoare, când veți intra în cortul întâlnirii, ca să nu muriți...” Orice om închinat lui Dumnezeu „să se ferească de vin și de băutura îmbătătoare”. În legătură cu Samson, aflăm din Vechiul Testament: “Tu ... vei naște un fiu, și acum să nu bei nici vin, nici băutură tare...”. Orientalii consumau o băutură compusă dintr-o parte vin și patru părți apă. Uneori însă proporțiile se schimbau în favoarea vinului. În “Deuteronom” citim: “voi avea pacea, chiar dacă aș urma după pornirile inimii mele, chiar dacă aș adăuga beția la sete”.

În vremurile biblice, cuvântul vin nu desemna neapărat băutura de astăzi. Fermentarea naturală produce maximum 14% alcool, o proporție mai mare de alcool ar distruge chiar drojdia care-l produce. Băuturile moderne cu un conținut de până la 50% alcool sunt rezultate în urma înghețării și a distilării, tehnologii necunoscute în vechime, în teritoriul Israelului. Vinul nu putea conține mai mult de 8% alcool din cauza conținutului redus de zahăr din suc de struguri!or. Evreii nu aveau trestie de zahăr cu care să-l îndulcească. Când vorbește despre vin, Vechiul Testament folosește doi termeni: *Tiros* este folosit de 38 de ori și denumește suc de struguri sau mustul nefermentat și *Yayin* este folosit de 153 de ori și denumește vinul fermentat, dar cu procentaj redus de alcool [2].

Solomon, care știa bine că beția nu va putea fi compatibilă cu chibzuința, va recomanda moderația, dar fii lui Israel nu vor arăta nici chibzuință și nici moderație: “vai de cei ce dis-de-diminează aleargă după băuturi amețitoare și șed până târziu noaptea a se înfierbânta de vin”. Preoții evreilor au fost și ei subjuogați de consumul de vin, pentru că “se clatină de vin, și băuturile tari îi amețesc; preoți și proroci sunt îmbătați de băuturi tari, sunt stăpâniți de vin, au amețeli din pricina băuturilor tari, se clatină când prorocesc, se poticnesc când judecă”.

Băutura devenită beție nu a dus niciodată la vre-un lucru bun. Mulți reformatori s-au situat tranșant împotriva consumului de băuturi alcoolice. În Sumer se consuma bere, vin de smochine sau curmale și din struguri, de import. Cărciumile din Sumer au fost deservite mai ales de către femei, specialiste în prepararea băuturilor. Crășmele, la sumerieni și asiro-babilonieni, au fost un loc predilect pentru prostituție, și un om respectabil nu frecventa birturile. Dacă o preoteasă va fi prinsă într-o crășmă, va fi arsă de vie. Babilonul lui Nabucodonosor al II-lea era un oraș cosmopolit, un megapolys în care desfrâul s-a găsit la el acasă. În mulțimea crășmelor se bea mult și bine și se făcea și comerț ilicit și prostituție.

Egiptenii beau și ei bere și vin, din curmale ori din struguri, vin autohton sau grecesc, cumpărat de la coloniștii din Cyrene și Naukratis, în amfore bine pecetluite. Hitiții au fost mari băutori de vin, ca și elamiții, iar perșii aveau o sărbătoare, “Sakaia”, în amintirea unei lupte a lui Cyrus cu Saki, “Sărbătoare bahică, spunea Strabon, de o zi și o noapte la care se purtau costume scitice, în care beau vin și-și ațâțau unii altora poftele amoroase, iar femeile țineau pasul cu ei la băutura”. Cheful, petrecerea, se termina cu o orgie colectivă.

În mitologia indiană, băutura *Soma* deține un loc foarte important, fiind un fel de elixir al vieții. Zeul Indra a fost blamat că bea prea multă *Soma*, de unde

concluzia că acest elixir al vieții conținea și alcool. În vremea mării sărbători “Holi”, toți participanții, obligatoriu, trebuiau să fie beți, ca și la sărbătoarea “bahutamâtri”.

Chinezii de rând consumau băuturi obișnuite, din orez sau fructe, dar cei avuți, ceva mai sofisticate. Nobilii și Împăratul și la capitolul băuturi, ca și la cel de alimentație, preferau lucruri rare, exotice. Mulți nobili, dar și Împărați, au devenit alcoolici. Împăratul Kao Tsu a fost afemeiat și alcoolic.

G. Popa-Lisseanu, în “Mitologia greco-romană” nota că “Bacchus, numit la Roma și Liber, era fiul lui Jupiter și al Semelei, una din ficele lui Cadmus. Nașterea zeului e plină de mister”. Numele de Dionysos, atribuit lui Bacchus, vine de la numele nimfelor de la Nysa care l-au crescut pe zeu în peșterile lor. Mercur îl va da pe Bacchus–Dionysos spre creștere lui Ino, sora lui Semele. Copil fiind, Bacchus striga “Evohe!”. În zilele noastre, poetul Tudor George striga “Aho”, după ce se îmbiba cu suficient vin, pentru a face față dramatismului vieții. Nimfa Mystis i-a pus în plete lui Bacchus o ghirlandă de viță de vie. Bacchus va fi salvat de nebunia dată de Hera după ce se va familiariza cu misterele Cybelei. De aici a învățat zeul întrebuintărea țimbalelor, tobelor și falcelor. Când bunul prieten al lui Bacchus, Ampelus, a fost omorât de un taur, Bacchus “neputându-se mângâia de această pierdere ... vărsa un suc dumnezeiesc în rana nefericitului său amic, pe care îl metamorfoza în viță de vie. Acest suc divin este tocmai acela care dă strugurelui puterea de a îmbăta pe oameni”. Zeul a luat apoi în mână un strugure din noua viță de vie, l-a stors și lăsând să picure sucul a spus: “Prietene, de azi înainte, tu vei fi leacul cel mai puternic în contra durerilor omenești”.

Silen a fost un satir cu care Bacchus a legat prietenie. Silen este întruchiparea butoiului, a polobocului, care ține și hrănește pe Bacchus, adică vinul. Silen e totdeauna beat, însă o beție inspirată, o beție care poate să prevestească viitorul, o beție religioasă care

cunoaște toate lucrurile și care poate să descopere omului misterele și originea misterioasă a lumii.

Față de noul cult al lui Bacchus, care repede și-a găsit adepți, bărbați și femei, s-a pronunțat Pentheus, regele Beoției. El îi numește pe adepții zeului “afe-meiați, pe care beția îi înnebunește și care fac să răsunе văzduhul de tobele lor”. Cultul zeului vinului se va răspândi însă repede și va fi trainic susținut de mulți, foarte mulți adepți.

Victor Kernbach, în “Dicționar de mitologie generală” nota că Bacchus a fost un zeu “de importanță secundară al vinului, viței de vie și beției, în mitologia romană, formă sărăcită a zeului grec Dionysos”. Dionysos, zeul fructelor, vegetației, viței de vie, al vinului și al beției a fost “implicit și zeu al fertilității, din alaiul său făcea parte și Priapos, iar în serbările dionysiace rurale era purtat ostentativ și un falus”. Misterele Dionysiace se celebrau orgiastic la culesul viilor. Dionysos “era o divinitate a beției cu semnificație dublă: beția vulgară (produsă de vin) și beția mistică (sau inițiativă, ducând la starea de transă), în înțelesul extazului mistic”. Cultul acestui zeu atestat încă din epoca miceniană a devenit panhelenic. Din serbările dionysiace s-a născut teatrul tragic grec [2].

Diodor din Sicilia atribuie zeului și invenția băuturii numită *zhytos* (decoct de orz, mai târziu bere). “Bacchanalele” romane vor deveni repede orgii nocturne, unde băutura și sexul vor face ravagii. În anul 786 î.e.n. aceste serbări dezmațate vor fi interzise de Senat.

Grecii au fost cultivatori de viță de vie și mari băutori de vin. Banchetele lor au rămas celebre. Băut din amfore, din burdufuri de capră, din cupe, vinul dulce și aromat a fost prezent în toată istoria Greciei. Filip al II-lea, regele Macedoniei, a fost un mare bețiv. Alexandru cel Mare consuma vin în cantități alarmante.

Romanii s-au dovedit buni soldați, buni constructori și buni băutori. Deși se propovăduia moderația,

abstinența, de către medici, oameni politici, scriitori și filosofi, romanii, ca și grecii, se îmbătau zdravăn, prin cârciumi, taverne, la petreceri. De cele mai multe ori banchetele romane se transformau în adevărate orgii. Cezar, ca și Antonius au dus-o într-un chef alături de Cleopatra, o regină și a somptuoaselor petreceri. Satirele lui Juvenal și Marțial vorbesc despre viciul beției la romani. De la oameni de rând la Împărați și de la simple femei la matroane, toată lumea bea în Imperiul Roman.

Trebuie remarcat faptul că se face distincție între beția anume provocată – care nu are efecte atenuante asupra pedepsei – și cea întâmplătoare, care constituie un motiv de reducere a pedepsei. Acela care prin voința lui (*sua sponte*) s-a făcut furios, înghițind fără măsură ceea ce știa că provoacă furoarea, nu este scuzabil, în caz contrar este.

Dacă majoritatea autorilor erau de părere că, în caz de beție, pedeapsa trebuie micșorată, au existat autori și legislații care au adoptat ideea ateniană a lui Pittacus de aplicare a unei pedepse mai aspre în caz de beție. Două erau argumentele invocate pentru susținerea acestui punct de vedere: pentru că infractorul s-a îmbătat și pentru că a săvârșit fapta, de fapt, se aplica o pedeapsă pentru infracțiunea comisă și una pentru beție, lăsate la aprecierea judecătorului[4].

Același principiu se aplica și în Anglia, unde “beția care privează pe om de minte e un fel de nebunie artificială, o frenezie momentană care, în ochii legii, îngreunează crima și nu o scuză. Un om care din cauza unor excese pe care le-a voit s-a îmbătat, nu trebuie să se bucure de niciun privilegiu; beția lui nu poate decât să agraveze violențele pe care le săvârșește, deoarece *omne crimen ebrietas et intendit et detegit*”.

Și mongolii vor avea bețivii lor și unul va fi chiar marele han Ogodai, care va muri de ciroză în 1241, spre norocul omenirii. Moartea lui a pus capăt marii invazii mongole, generalii Subotai, Bathu-han, Bachetor etc., grăbindu-se să se reîntoarcă în Mongolia.

Turcii și-au poreclit un sultan Selim cel bețiv. Porecla spune totul.

Se povestește că în timpul lui Harun al Rașid, califul de Bagdad, un anume Albucazis, alchimistul curții, ar fi descoperit alcoolul. Datorită vaporilor de alcool răspândiți în laborator, Albucazis s-a îmbătat și în această stare de grație s-a dus la calif, care dându-și seama de importanța descoperirii, a ținut-o la mare preț și în mare secret.

În vremea Renașterii, petrecerile vor fi pretexte de conversații spirituale, etalare de eleganță elocință și modă, de rafinament gastronomic, dar și de consum de băuturi în mari cantități. Rabelais, în al său “Gargantua și Pantagruel” îi ironizează copios pe mâncăi și bețivi. Și Erastmus în “Laus stultorum” are un dinte contra celor care abuzează de alcool. Savanarola a declarat război deschis viciilor, dar papa Alexandru al VI-lea Borgia se destrăbăla cu nepăsare și înota în vin, cu sau fără otravă. Și femeile consumau băuturi, la fel ca și fețele bisericești și Reforma va căuta o impunere mai riguroasă a moralității. În timpul războaielor și mai ales în cel de 30 de ani, armatele de mercenari au devenit spaima pivnițelor, a cramelor și a cârciumilor.

Situația era identică și în Germania unde, după edictul lui Carol Quintul din 1531, persoanei care comitea o infracțiune în stare de ebrietate i se dubla pedeapsa.

Trebuie amintit pasajul unei scrisori a lui Cicero, care se lauda unui prieten că până și sclavilor el le oferea la fiecare masă vin îndoit cu apă de mare și îndulcit cu miere de albine. Folosirea băuturilor alcoolice slabe, ca prescripții terapeutice, are cea mai lungă tradiție[3]. Mult înaintea lui Cicero, Hipocrat recomanda același mod de a bea, dar în scop terapeutic. Astfel, el spune: “bând vin amestecat cu o egală cantitate de apă se potolește anxietatea și teroarea”. După multe secole, la 1871, Westphal nota: “folosirea berii sau vinului permit pacienților agorafobici să traverseze în confort și fără frică localitățile”.

Aristotel, marele filozof și gânditor grec, și Quintilian, renumit pedagog roman, considerau că beția ar trebui să agraveze întotdeauna răspunderea infractorului și să se aplice două pedepse: una pentru beție și alta pentru infracțiunea comisă. Această soluție nu a fost acceptată nici de legiuitorul grec, nici de cel roman, care a admis, ca și în vremurile noastre, că numai beția anume provocată (beția preordinată) pentru a comite o infracțiune agravează răspunderea[6]. Ulterior, legiuitorii și penalistii secolului al XVI-lea s-au divizat, unii împărțind sistemul de drept atenian, alții roman.

În această perioadă, a secolului al XVI-lea, a început să se facă distincție între starea de beție voluntară și cea involuntară, considerându-se că în prima ipoteză făptuitorul trebuia pedepsit, în timp ce în a doua ipoteză nu ar trebui pedepsit. De asemenea, s-a ajuns, treptat, a se analiza separat efectele beției, în raport cu intensitatea acestei stări, apreciindu-se că pedeapsa nu poate fi aplicată ori nu trebuie să fie micșorată decât în caz de beție avansată, completă, altfel dacă beția este ușoară, ea nu atenuează nici delictul, nici pedeapsa. Starea de beție, pentru a înlătura aplicarea pedepsei, trebuie să fie atât de intensă încât să ia omului mintea și uzul rațiunii. În aceeași perioadă, Franța, Anglia, Germania adoptă sistemul grecesc de aplicare a unei pedepse mai grave pentru faptele comise în stare de beție, de asemenea, era incriminată ca faptă penală însăși starea de beție[1].

În mod paradoxal, prima minune făcută de Iisus a fost în legătură cu beția. La nunta de la Cana Galileei lumea a venit să se îmbete. Nici nu se punea problema abstenenței, pentru că vinul s-a terminat mai repede decât mâncarea. Orice om pune pe masă întâi vinul cel bun și după ce oamenii au băut bine, atunci pune și pe cel mai puțin bun. La nunți se bea atât de mult, încât oamenii nu mai erau capabili să facă vreo deosebire dintre vinul bun și pișoarcă. La Cana Galileei Iisus e nevoit să rezolve o problemă a unor bețivi: “Nu mai au vin”. Domnul a schimbat

atunci apa în vin și beția dorită cu siguranță că s-a produs. A băut desigur și Iisus alături de ceilalți, la fel cum a băut vin și la “Cina cea de taină”. În împărăția viitoare a lui Dumnezeu rodul viței de vie va fi răscumpărat din “robia stricăciunii”.

În Evul Mediu, cu toată abținerea propovăduită de Biserică, cu tot îndemnul la cumpătare, moderație, îndepărtare a ispitelor, excesele la băutură nu au dispărut. Modelul ascetului se vroia unul greu de urmat. Chiar preoții beau uneori peste măsură, ca să nu mai vorbim despre nobilele sau capetele încoronate. Atila, căpetenia hunilor, s-a dovedit un strașnic băutor și beat fiind, la nunta lui a fost asasinat de nevastă. Carol cel Mare, împăratul francilor, a fost un mare petrecăreț, ca și Otto cel Mare, împăratul germanilor. Crum și Omurtag, căpeteniile bulgarilor, beau vin din craniile dușmanilor pe care le transformaseră în cupe. Vikingii consumau vin și bere, din cornuri de bou.

În Evul Mediu circula vorba “să bei ca un templier”, de unde concluzia că bravii cavaleri o țineau într-un chef permanent. În orașele medievale crășmele, tavernele, apăreau ca ciupercile. Alături de hanuri, crășmele îmbiau mușterii să între și să-și potolească setea. În Parisul lui Francois Villon, studenții și nu numai, umpleau localurile și beau mult și bine, uneori și fără să plătească. În toată Europa medievală băutura, dacă nu se producea, nu se cumpăra, se fura. În timp de războaie soldații jefuiau pivnițele și beau pe rupe. Țăranii răsculați făceau același lucru. În taberele de mercenari bețiile se țineau lanț. Nicio corabie nu ridica ancora fără băutură alcoolică la bord. Romul, ginul, grogul vor inunda piața și băuturile obținute prin distilare, mai tari, vor înlocui treptat vinul. În Rusia votca ajunge o adevărată instituție. De la mujic la țar se bea cu patimă, cu obstinație, cu poftă, cu sete.

Ivan cel Groaznic făcea chefuri monstruoase. H. Carrera d’Emcausse, în “Blestemul rușilor”, preciza că “Ivan dorea să facă dintr-o societate cu moravuri

destul de libere, ispitită deja de alcool și obișnuită cu ceva corupție, o societate cu norme stricte, după modelul celei monahice”. Petru cel Mare bea tot, de la votcă la șampanie, în cantități care îi îngrozeau pe contemporani. Beția e la ruși beție tradițională, beție națională, are un trecut și un prezent care explică multe. Viața socială rusească s-a desfășurat și se desfășoară în jurul sticlei de votcă. Esenin și Maiakovski au băut ca niște prinți, Stalin e ca un Satana dement, Hrușciiov ca un țăran ucrainean, Brejnev ca un dipsoman iar Elțan până la infarct [2].

Burghezia în ascensiune în Europa va face curând abuz de banii dobândiți și va etala un lux al locuințelor, al vestimentației și al meselor, la care mâncarea și băutura din belșug se vor vrea un mod de epatare. Multe festinuri burgheze au fost mai copioase și mai costisitoare decât banchetele nobiliare.

În Anglia din ajunul războiului civil din 1642, se bea mult. Dictatura lui Oliver Cromwell, un habotnic puritan, a însemnat și închiderea crășmelor duminica. Pentru englezul băutor, epoca lui Cromwell a fost un adevărat blestem, prin pretențiile sale de abținere și religiozitate ferventă. Căderea dictatorului și instaurarea Restaurației va fi o epocă de petreceri, de dezmăț, până la paroxism.

Vremea Revoluției franceze a fost o vreme de beție, dar și de impusă asceză din partea lui Robespierre. Convenția thermidoriană va fi vremea marilor banchete, serbări, baluri. Pe parcursul războaielor napoleoniene se vor bea mii și mii de butoaie cu vin, iar vivandiera va deveni un personaj esențial în peisaj.

Nici americanii nu au dat dovadă de prea multă abținere. În războiul de secesiune, generalul U. Grant, ajuns mai târziu și președinte, a băut cu poftă, cu plăcere, cu pasiune, lăzi de whisky. Abraham Lincoln, cu toate că știa că generalul era bețiv, i-a încredințat comanda armatei Nordiste. Detractorii lui Grant îi spuneau mereu lui Lincoln că era un mare bețiv. Lincoln le replica că așa și era, dar că militarul obține victorii și că probabil, dacă le va da de băut și

celorlalți generali, o să aibă și ei succes pe câmpul de luptă.

În urma impactului cu europenii, băștinașii din America, Africa, Oceania, vor deveni bețivi și apoi alcoolici. Aborigenii vor practica o beție magică, sacră, la sărbători, în cadrul anumitor ritualuri, dar europenii îi vor învăța la un consum diurn. “Apa de foc” a fost blestemul indienilor nord americani. Insula Manhattan a fost dată de indienii albilor pe o sticlă de whisky, câteva monede de aramă, niște oglinzi și mărgele.

În Europa perioadei “La Belle Epoque”, petrecerile se vor ține lanț. În somptuoase localuri, lumea cu bani petrecea îndelung. Șampania spumega în pahare și banii se azvârleau cu dărnicie. Lumea umilă bea în taverne, crășme, “pe lângă mese lungi”, în scunde localuri mohorâte. În Montmartre și Montparnasse, boema petrecea, cu sau fără bani, de cele mai multe ori fără. Absintul, o reală otrăvă, curgea gărlă. H. Murger, în “Scene din viața de boem”, descrie o lume care nu mai este. La “Moulin Rouge” trona Henry de Toulouse-Lautrec. La “Loupin Agir”, “Chat Noir” beau Gauguin și Van Gogh. Alcoolul îl va măcina pe Van Gogh, care într-o criză și-a tăiat și o ureche. Modigliani bea și el, în disperare de cauză, ca și Verlaine, Rimband, Beaudelaire.

În S.U.A, Edgard Allan Poe, între două beții crâncene, își învăța corbul să spună “Nevermore”. Americanii au mai avut și alte celebrități într-ale alcoolului, cum ar fi F. Scott sau Hemingway, cel care s-a specializat în romul cubanez. Nu există doar un singur popor asupra căruia să cadă anatema de bețiv. Toate neamurile de pe Terra au băut, în cantități mai mari ori mai mici. În toate națiile au existat și persoane care au făcut excese în materie de alcool și chiar au înfăptuit fapte reprobabile sau chiar au murit de pe urma exceselor de băutură. Mai e și paradoxul “Să bei cât mai mult este moral, să te îmbeți este imoral”.

Sunt însă și câteva momente în istorie când bețivii, întâlnindu-se între ei, au decis soarta lumii. Stalin și Churchill au fost alcoolici. Despre bețiile lui Stalin s-a scris mult și dintre cei care au participat la chefurile patronate de el, toți își amintesc cu groază. Pe Vorosilov îl puneau, cu toată vârsta înaintată, să danseze Kazacioc, pe jos, pe podea, cu figuri, iar pe Hrușciiov, mai tânăr, pe masă. Le dădea generalilor și comisarilor ordin să bea paharul de votcă cu piper dintr-o dată, până la fund, când el, Stalin, toasta. Nimeni nu știa însă, dacă în paharul lui Stalin, atunci când îl ridică să bea, se află apă ori votcă. Dacă generalisimul dădea paharul peste cap, toți făceau la fel, pentru că altfel Gulagul îi mânca. Lui Stalin îi plăcea să bea votcă rusească, vin și coniac gruzin și bea mult.

Churchill consuma zilnic whisky în mari cantități; pe papagalul său l-a învățat o serie de invective la adresa lui Hitler. Hitler îl disprețuia pe premierul britanic și din “bețiv ordinar” nu-l scotea. Hitler nu bea alcool, nu fuma, nu bea cafea și era vegetarian. Beau în schimb Goering, Hess și alți lideri naștiți [2].

Studiile referitoare la relația dintre consumul de alcool și delincvență indică, în cea mai mare parte, încercarea de a răspunde la o întrebare fundamentală: este posibil ca nivelul delincvenței să crească odată cu creșterea consumului de alcool? Răspunsul la această întrebare se poate găsi în cercetările din cadrul criminologiei. Pe la mijlocul secolului al XIX-lea, paralel cu dezvoltarea criminologiei “individualiste”, se dezvoltă o altă orientare care avea ca inițiatori pe Quetlet și Guerry. În locul studierii delincvenței considerată izolat, ei au fost interesați de studiul distribuției delincvenței în timp și spațiu. Aceasta a fost posibilă prin publicarea unor statistici ale criminalității anuale în Franța începând cu anul 1825, publicare care a fost, de asemenea, întreprinsă și în alte țări. În genere, criminologii care au urmat noua orientare în criminologie au ridicat aceeași problemă a covariației între consumul de alcool și delincvență.

În anumite țări europene, consumul de alcool a atins punctul maxim în ultimul sfert al secolului al XIX-lea, urmând ascensiunea până la începutul primului război mondial. Războiul a adus și modificări comportamentale în sensul că noile condiții socio-culturale și-au pus amprenta asupra consumului de alcool, înfrânându-l. După încheierea acestui război, reglementările asupra producției și vânzării alcoolului au fost temporar maleabile și consumul de alcool a început să crească din nou. Cu toate acestea, consumul de alcool a rămas în general moderat în Europa între anii 1920-1930, făcând excepție anumite țări viticole. Numeroase restricții din timpul războiului nu au fost abolite și, în plus, prețul alcoolului s-a menținut la cote ridicate în raport cu veniturile populației care stagneră.

Nu aceeași situație a fost și în Statele Unite ale Americii, unde consumul de alcool a fost prohibit chiar printr-un amendament constituțional [Amendamentul nr. 18 (din 16.01.1919) la Constituția S.U.A. din 17 septembrie 1787]. Amendamentul 18, care a declarat ilegală producția, vânzarea și deținerea de băuturi distilate a fost rezultatul a zeci de campanii a așa-numitei mișcări de temperare împotriva problemelor legate de alcool la o populație înmulțită de valurile de imigranți din perioada de reconstrucție interbelică. Promotorii prohibiției alcoolului au numit-o “un experiment nobil” și sperau ca ea să ducă la diminuarea crimei și a corupției și la rezolvarea unor probleme sociale, precum violența domestică și la reducerea persoanelor sancționate cu pedeapsa închisorii. Prohibiția a beneficiat de sprijinul unor sectoare foarte diferite de la “progresiștii” care sperau într-o îmbunătățire a sănătății muncitorilor și până la organizații extremiste precum Ku Klux Klan, sau a feministe, religioase și chiar de culoare din zonele rurale. În anul 1919, în timp ce se studia proiectul de lege-amendament, consumul de băuturi alcoolice era de 6 litri pe an/cap de locuitor[7]. În anul 1921, la doi ani după instituirea acestei măsuri, consumul

a scăzut drastic la 0,5 litri/cap de locuitor și a fost singura știre bună generată de prohibiția alcoolului distilat.

Efectul acestei măsuri legale, ba chiar considerată constituțională, nu a fost însă cel scontat, chiar dacă prohibiția consumului de alcool a durat 14 ani (1919-1933). Afaceristul John D. Rockefeller, care a sprijinit prohibiția, a afirmat în 1932 că “în general, a crescut consumul de alcool, s-au înmulțit barurile clandestine și au apărut armate de infractori”. În 1922, consumul de alcool a ajuns la circa 4,5 litri, iar în 1929 era deja de 5 litri/cap de locuitor. Prețul la băuturile alcoolice a crescut rapid, iar distileriile clandestine sau contrabanda cu băuturi din Mexic, Canada și Caraibe au impulsivat organizațiile criminale din acea perioadă. Rata omuciderilor, care în 1920 era de 6,8/1.000 de locuitori a ajuns la 9,9/1.000 locuitori în anul 1933, iar de atunci (din momentul abolirii prohibiției alcoolului), a scăzut constant în fiecare an la mai puțin de 6/1.000 de persoane când S.U.A. au intrat în cel de-al doilea război mondial.

Această experiență este citată adesea și de către cei care promovează legalizarea marijuanei și a altor droguri, după mulți ani de la acest “război împotriva drogurilor” din S.U.A., care s-a soldat cu peste 2 milioane de persoane trimise la închisoare și înflorirea acestui nou tip de comerț.

Al doilea război mondial a corespuns unei reduceri considerabile a consumului de alcool însoțită de aceleași probleme ca în primul război mondial, dar starea respectivă nu a durat, schimbul de mărfuri (inclusiv alcool) luând proporții spectaculoase până la sfârșitul războiului. Țările mari producătoare de viță de vie, au fost primele în care consumul a recidivat, cu remize în cultura viticolă din ce în ce mai numeroase, consumul atingând în anul 1955 cote fără precedent în țări precum Franța și Belgia, de exemplu.

În anumite țări, relația dintre beție și delincvență a fost considerată atât de importantă încât datele sunt colectate și prezentate în statistici penale ofici-

ale. Pentru Ungaria anului 1976, de exemplu, statisticile dovedesc că, în cazul omuciderilor, 26% din delincvenți erau sub influența alcoolului, pentru acte de violență calificate 17%, iar pentru furturi 13%. În Polonia anului 1973, procentajele erau de 58%, 50% și respectiv 24%, în fosta Uniune Sovietică în 1972 erau de 75%, 83% și respectiv 60%.

Concluzii

Legislațiile penale din toate orânduirile sociale au pedepsit, de regulă, infracțiunile săvârșite în stare de beție, precum beția însăși. Desigur, unele sisteme de drept au considerat starea de beție o agravantă, iar altele o atenuantă[4].

Din punct de vedere istoric, infracțiunea comisă în stare de beție a fost pedepsită din cele mai vechi timpuri. Aristotel, în lucrarea sa “Politica”, face o mențiune din care rezultă că în vremea lui Pittacus o infracțiune comisă în stare de beție se pedepsea de două ori mai aspru decât dacă făptuitorul ar fi fost treaz. La Atena, spune Plutarh în lucrarea sa “Viața lui Solon”, un arhonte găsit în stare de beție a fost condamnat la moarte[5]. În dreptul roman

fapta săvârșită în stare de beție se pedepsea, dar cu mai multă indulgență conform adagiului: *pervium de lapsus capitalis poema remittitur*.

Referințe bibliografice

1. APETREI, M., PASCU, IL., DRIMER, CI. *Cauze care înlătură caracterul penal al faptei*, Ed. Ecologică, București, 2001, p. 189.
2. BĂLAN, M. *Istoria beției la români*, Ed. Eurostampa, Timișoara, 2005, p. 8.
3. CORNUȚIU, G. *Patologia alcoolică psihiatrică*, Ed. Mihai Eminescu, București, 1994, p. 10.
4. DUȚU, T. *Cauzele care înlătură caracterul penal al faptei și cauzele justificative*, Ed. Europolis, Constanța, 2007, pag. 155.
5. TRAIAN, D. *Drept penal. Partea generală*, Ed. Lumina Lex, București, 2004, p. 516.
6. DANEȘ, Șt. *Considerații în legătură cu circumstanțele agravante legale și judiciare*, în RRD 11/1984, p. 276.
7. Potrivit unui studiu publicat în 1932 de Columbia University Press.